CIJENA 3 DIN. POŠTARINA U GOTO

OBITELJ

BR. 8 193

KNJIŽEVNI SUSRETI

August Šenoa: BRANKA, roman hrvatske učiteljice, s predgovorom dra Ljubomira Marakovića, ilustrirao V. Kirin, izdala Knjižnica Dobrih Romana, knjiga 50., Zagreb 1932., knjižarska cijena broširano 30 Din, uvezano 40 Din, luksusno izdanje u umjet. koži 80 Din. — Ovaj prekrasni Šenoin roman, jedno od najljepših njegovih djela uopće, izdala je Knjižnica Dobrih Romana u doista krasnom izdanju. To je najljepše izdanje »Branke« uopće, a u nizu Šenoinih jubilarnih izdanja stoji »Branka«, kako nam ju je eto dala Knjižnica Dobrih Romana, časno uz Matičino jubilarno izdanje »Seljačke bune« i uz druga djela izdana prigodom Šenoine 50. godine smrti. Predgovor dra Ljubomira Marakovića i ilustracije V. Kirina čine ovu knjigu jednom od najvrijednijih, što je u posljednje doba osvanula na hrvatskom izdavalačkom polju. R.

F. S. Finžgar: »ANICA«, roman seljačke djevojke, sa slovenskog preveo Pavao Tijan, izdala Knjižnica Dobrih Romana, naslovni list izradio Kamilo Ružička, str. 100, Zagreb 1932. — Problem žene, njena egzistencija i njen socijalni položaj postaju iz dana u dan sve aktuelniji. Brzi razvitak tehnike i prirodnih znanosti hipotetizirao je znatne promjene u cijelom kulturnom životu, kome je progres utisnuo svoj pečat. Samo je žena stala. Našavši se pred jednim novim vijekom, koji, ukoliko već nije došao, dolazi, ona je izgubila ravnotežu ne znajući, kuda da se okrene. Toliko se toga novoga svalilo na nju. Na svaku ženu: bila ona seljanka ili građanka, inteligentna ili nepismena. Položaj žene u našem društvu poznat je. Sve ono hipokritsko, farizejsko, što nas okružuje, usredotočilo je svoje sile na tome, da je čim više veže, izolira od života i polako vodi do degeneracije. Nije ženama nimalo pomoženo time, što tobože mogu da zauzmu sva mjesta, koja inače zauzimaju muškarci, da tako postanu »ravnopravne« njima i »nezavisne« od njih, već je njihov položaj naprotiv pogoršan, jer moraju svaki uspjeh na tom polju plaćati preskupo: toliko preskupo, da baš tada, kad se dovinu svoga cilja i ostanu ravnopravne muškarcu, bivaju stvarno ovisne o njemu i ispod njega. Ono, što najviše smeta ženama kod njihovih nastojanja za što većom emancipacijom, jest činjenica, da ih se još uvijek u društvu tretira samo kao žene, a nikako kao čovjeka. Na taj način se odmah postavljaju frontovi, koji uskoro postaju antipodi: muškarac i žena. Žena traži da bude jednaka muškarcu, a ne traži, da je se kao i muškarca smatra čovjekom. Tražeći ovo drugo, ona bi postigla i ono prvo. Ovako tražeći prvo ne postigne ni jedno ni drugo, i stvar se samo još očajnije komplicira. Nastaju gomile »neshvaćenih« žena. Onih, koje je život razočarao. One se regrutiraju iz svih društvenih redova: profesorica, učiteljica, činovnica, velikih i malih, radnica, sluškinja i drugih. To su male, tužne žene, koje ne traže mnogo od života, ali obično ne postignu ni to malo, jer se, kod najmanje pogreške, koju učine moguće i nesvijesno, iz neznanja, obara cijelo društvo na njih. »I oni, koji imaju deset brvna u oku, vadit će toj sirotici trn,« veli Finžgar braneći Anicu.

Anica je voljela Ivana, Ivan je volio Anicu, i oni bi sigurno bili sretni. Oni su oboje služili kod prvog seoskoga gazde Makara, koji bi im jeftino prodao kolibu i nešto zemlje. Anica bi dobila miraz, a Ivan je imao ušteđenih novaca. Sve bi dakle bilo u redu, da se nije dogodilo ono, što ih je na neko vrijeme spriječilo u njihovim namjerama. Nisu imali dosta novaca, da odmah kupe kolibu i ožene se, već je trebalo čekati tri godine. Dugo to bijaše Ivanu, kao da vojsku mora otslužiti. Otišao je u Ameriku, ne bi li tako prije došao do žene i krova nad glavom. Nije štedio ni sebe ni vremena, da što više zasluži. Nije mario, što ga drugovi zovu lakomcem i škrcem. Nakon pola godine otputovala je i Anica za njim, da selo ne otkrije, kako je ona predaleko pošla u svojoj ljubavi i da ne grakne na nju. Ujedalo ju je već tako i tako, zavidno, što Ivan neprestano šalje ušteđeni novac iz Amerike i svake se nedjelje javi Anici bilo pismom ili kartom. Vidjela je Hamburg, vožnju u željeznici kroz tuđe zemlje, iseljenike, s kojima su agenti postupali kao s marvom, morsku bolest i more oko paluba prekooceanskih parobroda, ali nikada nije vidjela New-Yorka i kipa Slobode u njegovoj luci. Zaustavili su je na Long Islandu i vratili ustanovivši kod liječničke pregledbe njeno stanje prvim parobrodom natrag u Evropu, da ne donese u novi svijet besplatno jednog stanovnika. Tako se Anica vratila natrag okom u oko sa cijelim selom, da primi sve ono, što pljunu na nju, i proguta svu žuč i gorčinu, koja će se po njoj proliti.

Tu zapravo leži temeljna ideja ovoga Finžgarova romana. Anica je sagriješila i kukavno bi bilo da bježi pred društvom, koje će je radi toga osuditi. Treba biti čovjek i odgovarati za ono, što učinimo. Anica je bila žena, koja se stidjela ispred roditelja, gazdarice, gazde, sluge Mije, koji ju je volio, i sela, koje joj je zavidjelo, i htjela pobjeći. Vratila se. Na bojište. Pod unakrsnu vatru. Što znači otrov seoskih jezika, to zna samo onaj, koji na sebi iskusi. Nitko joj tu nije mogao pomoći: ni svećenik, ni roditelji, ni gazda i gazdarica. Nitko. Ni njezin Ivan, koji bi pola svijeta porušio radi nje, koliko ju je ljubio. On je morao kopati ugljen u Americi, gledati kako svakog mjeseca po desetak njegovih drugova zaspe rudnik i štedjeti, štedjeti, da što prije zaradi toliko, da kupe od svog bivšeg gazde kolibu. A selo grize. Ono gleda kroz sve prozore, sabire se pred svakim vratima, odsvakud motri, bode i ždere. Tek kad se Ivan vrati i kad kupe kolibu na brijegu i postanu svoji, prestat će sve to. Tek onda. Tako dugo mora Anica da pati, da okajava, da se bori i da čeka dan za danom. Da pati pročišćavajući se u bolu i dočeka Ivana ispaćena i slaba, ali uzvišena svojom mukom nad sve one, koji su je napadali. Da zaradi svoju sreću. Jer sreća se mora zaraditi, za nju treba toliko toga žrtvovati, podnijeti, patiti i dati. Ona sreća, koja nije zarađena, nije sreća, i odletjet će onome, kome je doletjela, čim joj se samo prohtije. Kao snijeg u prisojima, kad dođu prve jugovine.

»Anica« je jedno od najjačih djela u lijepom nizu knjiga Knjižnice Dobrih Romana, koja uistinu prevodeći Finžgara na naš jezik nije mogla bolji izbor pogoditi. Naslovnu stranicu izradio je ukusno Kamilo Ružička, koji je opremio i »Iz ljubavi« i »Prvi i jedini«. I. K.

Slika na omotu:

Četiri snaše u narodnoj nošnji iz Đakovštine

(Đakovački Selci)

Svaki prijatelj knjige nabavit će sebi ove godine bar jednu knjigu više nego prošle godine te tako pomoći, da u ovoj materijalnoj krizi ne strada knjiga, taj temelj svake kulture.

NEDOSTAJU STRANICE

BROJ 8 **OBITELJ** GOD IV

U ZAGREBU 21 VELJAČE 1932

Svetkovina lutaka u Japanu

Napisao Dr Ćiro Truhelka

Jedna od najljepših odlika u karakteru Japanaca, pobornika kulture na dalekom istoku, je neograničena ljubav roditelja prema svojoj djeci i prema svojim pređima. Kult uspomene praroditelja i pređa u Japanu dosiže svoj vrhunac, i svaki pa i najprostiji Japanac čuva svijetlu uspomenu svojih praotaca, katkada do desetoga koljena unatrag. Razumije se, taj kult je stvar srca, ali je i stvar odgoja, jer prvo, što majka djecu uči, jest poštivanje uspomene starenika. Toj uspomeni posvećen je cijeli niz obiteljskih svečanosti, a jedna od najljepših je djevojački dan, svetkovina lutaka ili kako oni vele hina-no-macuri. Ta se slavi trećeg dana trećeg mjeseca u godini i na nj se djevojčice u Japanu spremaju čitavu godinu vesela srca, kao što u nas djeca očekuju Badnju večer.

SVETKOVINA LUTAKA

U predvečerje će majka povaditi iz sanduka tamo pomno pohranjene lutke, ali ne lutke, kojima se dječica igraju svaki dan, nego »poštovane gospođe lutke« (o hina sama), odjevene u bogato, svileno, zlatom protkano i izvezeno odijelo. Te lutke dobila je kćerkica od majke, majka od svoje majke, ova od babe, prababe itd. i neke od njih obradovale su kroz stoljeća desetke generacija djevojčica. One se čuvaju kao obiteljsko blago familije, a izlaze na vidjelo samo na dan svečanosti lutaka i tu ostaju tri dana izložene, da im se mlađarija veseli, divi i klanja, a zatim ih opet spravljaju do naredne godine u škrinju.

U dane prije svečanosti užurbale bi se male djevojčice, koje preuzimlju ulogu kuće-domaćice, te rede i kite kuću, kuhaju i peku svojom rukom razne kolače, slatkiše i pirinač, kojim će pogostiti goste. Uz pomoć majke kite svečanu sobu, gdje se postavi crvenom svilom ili svilenim papirom pokrivena polica, na kojoj će se poredati lutke. Glavne ličnosti pri tomu bile su u staro doba do XIV. vijeka lutke, koje pretstavljaju pradjeda i prababu, odjevene u bogato odijelo i posađene na najvišoj stepenici pred gradom ili dvorom, koji se vidi u pozadini. U obiteljima, gdje se uspomena na praoce obitelji nije jasno sačuvala, te lutke pretstavljaju starački par iz Taknsago, japanskog Filemona i Baucidu, koji su simbol bračne sreće i kućnoga mira. Na stepenicama ispod njih smještene su lutke, koje po rangu poredane pretstavljaju kućnu čeljad i svojtu, a ispod njih sluge i sluškinje i njima na dohvat ruku sav kućni pribor i suđe — dakako sve u minijaturi — potrebno, da se gost na dostojan način pogosti i posluži.

Za dinastije Tokugava izdana je naredba, da glavne figure u toj sceni budu lutke, koje će pretstavljati cara i caricu, a time se mijenja cijela slika u toliko, što lutke postavljene na nižim stepenicama, pretstavljaju carske ministre i dvorjanike, a dalje dolje carske sluge, koji vrše na dvoru službu. Ali i u tom novom, više patriotskom rasporedu, ne manjkaju oba časna starine iz Taknsago, koji dobivaju počasno mjesto do cara i carice.

Lutke, koje se tu izlažu, često su vrlo skupocjene, prava remekdjela japanske umjetnosti, a mnoge su od njih stare nekoliko stoljeća i imadu uz umjetničku i veliku arheološku vrijednost. Naravski, nema svaka kuća takvih skupocjenih lutaka; siromasi se zadovoljavaju drvenim ili papirnatim, a oni najsiromašniji nabavit će na papiru naštampane, šarenim bojama išarane i onda izrezane lutke, koje će jednakom pomnjom poredati u svečani skup i diviti im se, kao što se dive bogataši svojima.

Na dan svetkovine obući će se djevojčice u svečana odijela i poći u sobu, gdje su lutke, i tu će dočekati svoje goste, djevojčice iz susjedstva, prijateljice i drugarice. Goste će dočekati i pozdraviti držeći se strogo ceremonijala japanske etikete, za koju je jedan japanski klasik postavio ne manje nego 3000 pravila. Pazit će dobro, kako se klanja gostu, kako se pozdravlja i rukuje, kako mu se nudi, da sjedne, kako se servira pirinač, čaj i slatkiši i kako će im pretstaviti svoje »časne gospođe lutke«. Gosti se naravski svemu tomu dive, vesele i čine sve, da obraduju malu domaćicu, pazeći i sami na to, da se ni malo ne ogriješe o japansku etiketu kojim glasnijim usklikom, smijehom ili čim drugim, što bi pomutilo svečanu ceremonioznost svetkovine lutaka. Dane i dane prije svečanosti, majka je podučavala dječicu u pravilima etikete, a djeca, koja već pohađaju školu, uče ih kao nastavni predmet. Ta svečanost traje tri dana, a to je potrebno, jer djevojčice, nesamo da moraju dočekati svoje goste, nego moraju i najzadnjemu među njima vratiti posjet isto onako ceremoniozno, kao što su ga primali.

Nakon tri dana će majka opet pomno pokupiti lutke, urediti, što treba, te ih pohraniti u svoj kovčeg do druge godine, kad će »časne gospođe lutke« ponovno izaći na svijetlo.

Ta svečanost ima po našem mišljenju upravo neprocjenjivu uzgojnu vrijednost, jer ona, nesamo da razveseljava djevojačko srce, nego budi u njem gledajući časne likove svojih pređa poštovanje prema njima i oživljava njihovu uspomenu. A prikazivanjem ličnosti cara i carice usađuje se u mlado djetinje srce ljubav prema dinastiji i domovini. Ali i za praktični uzgoj ima ta svečanost veliku vrijednost, jer jelo i slatkiše, kojima se časte gosti, treba da zgotovi sama djevojčica, isprva, dok je malena, uz pomoć i uputu majke, a kasnije posve samostalno, pa se tako ona već u najmlađim godinama igrajući uči kuhati. Zato nije čudo, da je Japanka jedna od najboljih i najskrbnijih domaćica. Konačno se pri ovoj svečanosti pazi tako strogo na etiketu, na skladno i uljudno ponašanje, da ceremonioznost i etiketa, kojoj se dijete naučilo za najranijih godina, ostaje odrasloj Japanki za cijeli život odlikom, kojom ona na daleko natkriljuje svoje evropske vršnjakinje.

Ni lutka, kojom se japanska djevojčica igra svaki dan, za nju nije bešćutna mrtva stvar i puka igračka, jer ona vjeruje, da je živa, i ljubi je kao živo biće. Englez Lafcadio Hearn zapitao je jedno japansko djevojče, kako može vjerovati, da je drvena lutka živa, i dobio je od nje značajan odgovor: »Ljubi je ti kao ja i vjerovat ćeš, da živi.«

O UVEDENJU STALNE GRAĐANSKE NOŠNJE

Razlika između pučke nošnje i gradskoga načina odijevanja jest u tom, što je pučka nošnja određena i stalna, a gradska moda se mijenja svake godine prelazeći iz krajnosti u krajnost. Pored naglih i neopravdanih promjena međunarodna moda znade često biti smiješna, nepraktična i zdravlju štetna. Najgora joj je mana kratkotrajnost, zbog koje se, po krivim društvenim pojmovima, ne dolikuje u novoj sezoni nositi ono, što je lanjske sezone važilo za najmodernije i najskupocjenije.

Premda ženski svijet robuje svim hirovima međunarodne mode, ipak ih se po svim gradovima i među njima nađe mnogo, koje uviđaju sve besmislice i smiješnosti, što ih moda često uvodi, samo nemaju smjelosti da se lično opru. Odavna opstoji želja i potreba da se nađe novi način gradskoga odijevanja skopčan sa većom stalnošću, jednostavnošću i jeftinoćom.

Već pred četrdesetak godina počelo se kod Hrvata preporučivati, da se gradska moda ponarodni po obrascima pučke nošnje. U tom pogledu doprlo se samo dotle, da su se pojedini ukrasi pučkih nošnja prenosili na gradske haljine. Nije se postiglo ništa ni sa lijepim običajem, da se na javne zabave dolazi u narodnim nošnjama, jer je to nešto prigodno, kao u pokladama. Pučke nošnje su proizvod potreba i podneblja, u kojem je koja nastala, te se ne mogu jednostavno prenijeti u gradove.

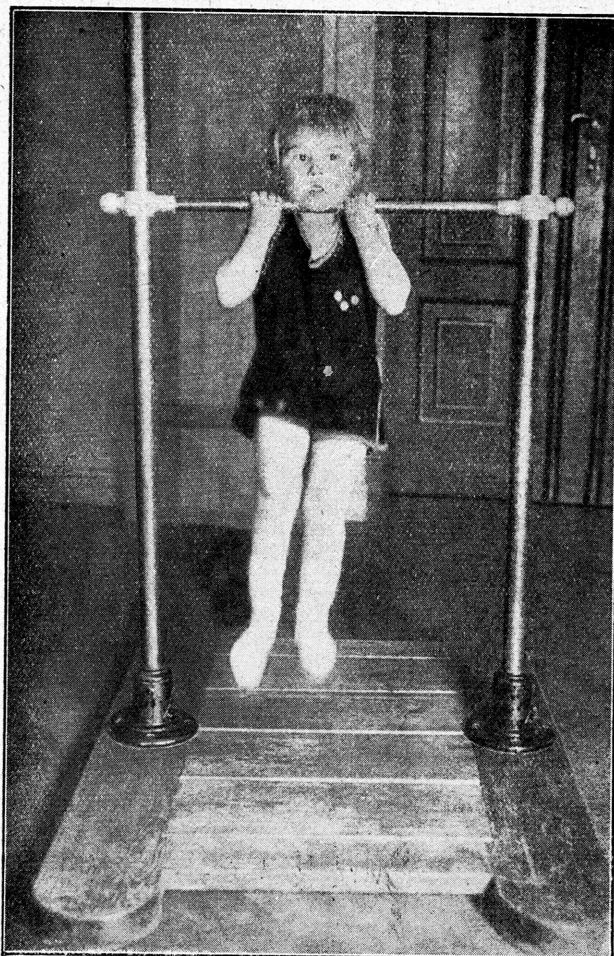
Između mnogih stalnih seoskih nošnja i nestalne gradske međunarodne mode imade kod nas nešto srednje, nešto narodno, staro i vrlo dobro, to jest varoške narodne nošnje, kojih se još dosta sačuvalo po gradovima Bosne, Dalmacije i drugih naših krajeva. Te lijepe, starinske i raznolične varoške nošnje mogu poslužiti kao obrasci, da se gradska moda oslobodi tuđinskih utjecaja, te da se uvede nešto trajnije, korisnije i slavenskije.

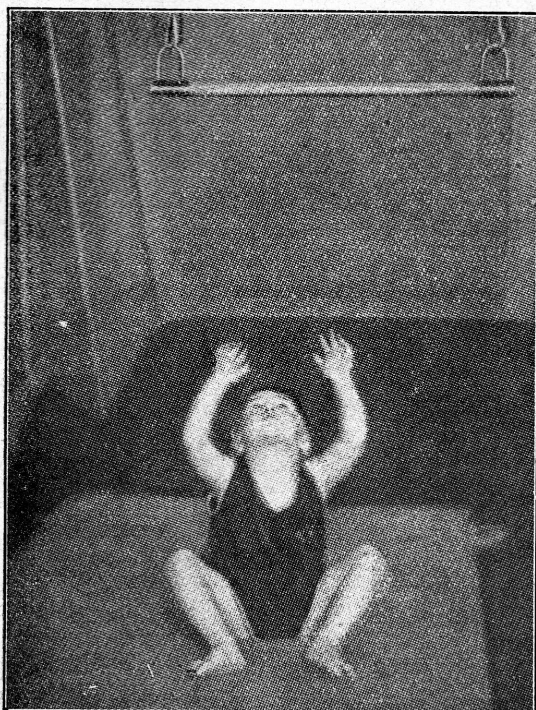
Stvaranje naše narodne mode ne bi ukinulo jedno od glavnih obilježja gradske mode, to jest da se svaka ženska svojim odijelom razlikuje od drugih. Na primjer po gradićima jadranskih otoka postoje jednostavne stalne nošnje određenoga kroja, ali se svaka osoba razlikuje od ostalih mnogim pojedinostima.

Nova narodna moda, ako bi se stvorila i održala, ne bi se smjela temeljiti na taštini i razmetljivosti, koja je često u neskladu sa novčanim sredstvima, nego bi se u prvom redu morala temeljiti na načelima korisne upotrebivosti, dobra ukusa i zdravlja. Zašto na primjer da moda ukida slamnate šešire, baš kada bi najviše trebali? Zašto da se za ranu proljetnu sezonu određuju tanke haljine, koje prouzrokuju prehlade i druge bolesti? Ima mnogo razloga za stvaranje stalne gradske nošnje, premda se ne može poreći, da je u nekim sezonama međunarodne mode bilo odjeća bez prigovora. Ta dobra iskustva mogu korisno poslužiti i za nacrte naše narodne mode, ali glavna podloga mogu biti lijepe i raznovrsne varoške nošnje. Až.

DJEČJA GIMNASTIKA

Svijetlo, zrak i kretanje potrebni su djetetu baš kao i svagdanja hrana. Promatrajte dijete, kako bez prestanka puže, trči, penje se, skače i vrti kao zvrk, ni časka da miruje. To vrijedi osobito za dijete do šeste godine, a znak je, da u dječjoj naravi ima neka prirođena potreba za kretanje. Ne valja misliti, da je to, što dijete ni časka ne može da miruje, znak njegove neodgojenosti, a još manje bi smjelo biti, da se djetetu brani to neprestano njegovo kretanje ili da se

dapače radi toga možda i kažnjava. Ne smije to dakako prijeći u nestašluk ili da prijeđe u opasnije situacije (na pr. penjanje na stabla i sl.), u tom treba dječju želju i potrebu za kretanjem svesti na pravu mjeru, a inače što više gojiti. Tu najbolje može da posluži dječja gimnastika, koja vrlo dobro pomaže dječji tjelesni razvoj. Ponajprije treba da se dijete nauči nesmetano i lako disati kroz nos, jer takvo disanje čuva i štiti dječja pluća. Za samo gimnasticiranje dovoljno je u dječjoj sobi objesiti konopac, kao što pokazuju donje slike, pa da se dijete po njem uspinje te tako jača ruke, noge i postizava potrebnu vještinu i pravilno disanje. Dijete, koje se tako od najranijega djetinjstva nauči gimnasticirati, očvrstit će tjelesno, pa se ne će prebrzo umoriti ni kod rada ni kod hoda. A uz to postaje i otpornije proti svim bolestima i čvrsta zdravlja za kasnije svoje godine. Takva dječja sobna gimnastika treba da se uvede u svakoj obitelji, bila siromašna ili imućnija, jer ne zahtijeva nikakvih ili (za druge sprave) malo troškova, a djeci mnogo koristi.

Prsten, koji nas čini nevidljivima

Napisala Grazia Deledda — Preveo Luka Perinić

Kao dijete čula je pričati o prstenu, koji nas čini nevidljivima, kad ga metnemo na prst. A jedno drugo dijete, njezin prijatelj, ribarev sin, tvrdio je, da je taj prsten onaj isti, koji je svake godine na dan Uzašašća dijecezanski biskup, došavši upravo za to u selo, bacao u more s nakićene lađe, da proslavi vjenčanje i mir između zemlje i oceana.

Taj prsten s dijamantom uvijek bi opet ulovili dječaci, sinovi mornara i ribara, koji stanuju u mjestu. Ulovljeni prsten prodali bi opet biskupovu tajniku, koji je bio nadpop i koji je čuvao prsten za obred naredne godine.

A sretnik, koji bi ga ulovio, nije se usudio da ga navuče na prst, jer kad bi ga metnuo na prst, postao bi doista nevidljiv, ali bi zato prsten izgubio dijamant, a time i cijenu.

Istina je, da kad postaneš nevidljiv, možeš dobiti druge vrijedne stvari, ali je uza sve to bolje danas jaje nego sutra kokoš. A dječaci su zatim bili vrlo bogobojazni i držali su, da moraju vratiti prsten biskupovu tajniku.

Događalo se, da je more lišeno prstena, te prevareno i obruženo od zemlje preko njezinih stanovnika skoro istoga dana, kad se obavljalo vjenčanje, opet tjeralo svoju i mirovalo samo, kad mu se sviđalo, a proždiralo lađe i ljude u danima neraspoloženja.

No to ništa ne ulazi! Djevojčica je dakle sanjala o prstenu, pa jer je i ona znala plivati nad i pod vodom otvorenim očima, htjela je i mogla da ga ulovi. Ali joj je bilo zabranjeno. Bila je kćerka prodavača ribe, koji su zasluživali mnogo i dali je u školu; pa je na dan Uzašašća sudjelovala u svečanosti s ostalim školskim djevojčicama, obučena u bijelo i s vijencem ruža na glavi; a zatim je jedamput nekom dječaku, koji je s ostalima tražio pod vodom, pozlilo, pa se i utopio.

*

Godine protekoše, a ona postade učiteljica u mjestu: godine protekoše, i ona presta da vjeruje u legende i u sne. I tolike godine protekoše, a ona, koja je imala prolaznu pjesničku sklonost, jednom je napisala u bilježnicu svojih zapisaka: »Došla mi je misao da pišem stihove pod naslovom ‚Ubila sam sne', ali, ako dobro ispitam svoju savjest, vidim, da su moji sni umrli svi od sebe, naravnom smrću.«

*

Ipak je na koncu konca ostala djevojčicom, koja čezne za čarobnim prstenom. I sada, dok stara i bolesna, u danima, u kojima mora da ostane u krevetu u svojoj sobici, kojoj izbočina prozora izgleda kao morska obala, mašta, još uvijek misli na onaj san.

Moći postati nevidljivim! Putovati, a da ne platiš, ući u kuću i u perivoje, približiti se osobama, koje su nepristupačnije nego kralj!

Jednoga zimskoga dana, koji joj je lagana groznica činila vrućim kao da je lipanjski dan, dođe joj u posjete neki stari kapetan duge plovidbe, koji se, iza kako je preplovio sva mora na svijetu, povratio u selo s mnogo novaca. A to je bio upravo onaj dječak, koji joj je jednom pričao o prstenu.

»Kupio sam jednoga od njih u Indiji« — reče jednostavno — »i mnogo je bolji od biskupova, jer nema dijamanta pa tako nema ni pogibelji da izgubi svoju vrijednost.«

Ona raskolači oči i pomakne se, da se uvjeri, da ne tlapi. Zatim se sjeti, da pomorci rado pričaju fantastičke stvari.

»Ne vjeruješ mi?« — reče on kao kad su ono igrali na žalu. — »Pa dobro, ako hoćeš, mogu ti, nesamo pokazati prsten, nego ti ga i posuditi, samo ako mi zadaš riječ, da ga ne ćeš zadržati nego do prekosutra u ovaj sat.«

Ona zatvori oči kao da je omamljena. Pomisli, ako odmah otputuje, da može dospjeti na vrijeme na vlak za prijestolnicu i da može tamo ostati jedan dan, pa se povratiti. Iza svega toga nije se osjećala odveć zlo, a gibanje bi joj možda i godilo.

»Obećajem« — promrmlja.

A čovjek jednostavno izvuče prsten iz džepića i metne joj ga na prst.

U tom času ugleda ona samu sebe kao mrtvu na krevetu i čovjeka, koji je odlazio na vršcima prstiju, da je ne bi probudio.

Nije smjela gubiti vremena: zatvori kućicu, gdje je sama živjela, i metne ključ ispod praga kao kad je išla u školu. Lako pođe morskom obalom, a da nije ostavljala otiske stopa niti u pijesku. Stigne na vrijeme na stanicu i naravno popne se u prvi razred.

*

U zoru je bila u prijestolnici. Nije se osjećala umorna niti je poželjela jesti. Grad je već poznavala, jer je u njemu jedamput bila s hodočašćem, a drugi put zbog nekog kongresa.

Za vrijeme putovanja bijaše točno odredila svoj putni red. I pođe najprije u kraljevski dvor. Ali tu je dočeka prvo razočaranje: lijepe stepenice, lijepe dvorane, lijepi sagovi, časnici i ljudi prekrasno odjeveni; ali je kralj bio u ratu, a kraljica je bila bolesna i ležala mirno i bolno u krevetiću kao i seoska učiteljica: jedino je prozor bio zatvoren i nije se vidjelo more.

Pogledajmo onda vrtove! Prekrasni, puni sunca i cvijeća kao u proljeću: ali je stari vrtlar, laktom naslonjen na ručicu grablja, plakao i mjesto činio melankoličnim.

Bludila je tamo i amo i razmišljala, kako na koncu borik na obali njezina mora, u koji može svatko ući i ostati, pa čak i užinati, nije ništa gori od tog predjela . . . Vrijeme je prolazilo i trebalo se žuriti. Pođe dakle u kuću neke žene,

(Svršetak na str. 122.)

Zapostavljeni i uobraženi

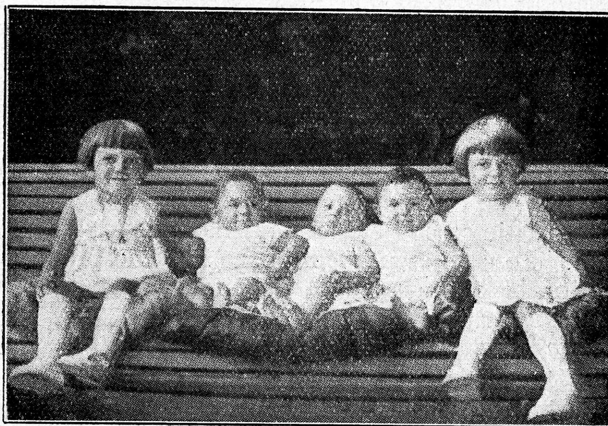
Napisala Zdenka Jušić-Seunik

Svi mi poznajemo ljude izvjesnog tipa, kod kojih neke ukorijenjene predrasude koče svaki napredak, polet i uspjeh, neka malodušnost ih sustavlja kod svakog većeg pothvata i strah, neki instinktivni i u najviše slučajeva posve bezrazložni strah, udaljuje ih od najmanjeg rizika, koji bi posao mogao na njihova leđa natovariti. U običnom govoru nazivljemo ih: mekušci, kukavice, ljudi, koji vole živjeti a da se ne umore, ponajviše na tuđi račun. No nisu to moralno defektni i socijalno posve bezvrijedni ljudi, isključeni svojom krivnjom iz kruga marnih pregaralaca i trudbenika na njivi života, niti su to bezdušni spekulanti sa tuđom brigom i mukom, jer ih je takve u prvom redu formirao krivi odgoj.

Obitelj, taj rasadnik dobra i zla, ne shvaća često u dovoljnoj mjeri, kakva je njezina dužnost. Takav je čovjek odustao zanemaren i nepotpomognut u prvim svojim težnjama za samostalnošću i naporima za izgradnjom svoje ličnosti. Udaljen od realnih zahtjeva, iluzijom hranjen i ljubavlju tetošen, slušao je iz dana u dan, kako je u svijetu teško živjeti i kako se stradava. Njegova vlastita vrijednost uvijek potcijenjivana gubila se u njegovim vlastitim očima u omjeru prema vrijednosti, što se u životu traži; u tom svirepom, strašnom, podmuklom životu, gdje na svakom koraku vreba da te zaskoči zlo i propast. Koje čudo, ako se bojažljivo i preko volje uvukao takav čovuljak iz svog tihog kutića, gdje ga čuvahu, van u svijet. Koje čudo, ako borba, koja se tu traži, da se provede selekcija između zvanih i nezvanih, njega zateče, nesamo nepripravna i slaba, nego ga i tjera u očaj nad paničnom nemoći, koju osjeća, i nad strahom da ne bude pregažen. Pa ako se to sretnim slučajem i ne dogodi, ako on ostane ničim velikim neugrožen, po strani, zadovoljan, da ga nitko ne dira i da nigdje sam aktivno ne učestvuje, ipak ne nalazi one sreće, na koju bi imao pravo. Mnoga ljepota, mnoga radost njemu je ostala nepoznata, jer se ne usuđuje istupiti iz rezerve i pružiti ruku za njom; mnogo plemenito uživanje njemu se ne priklanja, jer i ako mu čežnja možda i izjeda dušu i srce vrišti od želje da iskuša sreću, da riskira, da se upusti u borbu, da bude čovjek i pravi muž, on to ne može. Ne može da nadvlada slabost, što se u njemu ukorijenila, pa makar ga to i najveće žrtve stajalo, ne može da uništi sumnjičavost i strah, što mu je već u krvi. I tako pored njega odmiče svijet, huji život, kipti radost i osmjehuje se ljubav, a on to gleda, želi, moli i zaklinje, da i najmanjim dijelkom bude njegovo, a ništa za sebe ne može zadržati.

Pored tih u životu zapostavljenih nesretnika, postoje i drugi: oni, što su odgojeni u precjenjivanju svoje moći, oni, što nikakav autoritet nikada ne priznavaše i koji su uvjereni u superiornost svoju nad svime. Oni, što nikakve zapreke svom htijenju ne priznaju, svoj vlastiti moral kao dogmu postavljaju, svoj ukus i volju drugima nameću i u apsolutno svoje gospodstvo čvrsto vjeruju.

Reakcija izazivlje reakciju, borba se niže za borbom, bjesomučni se ispadi množe, tu kompromisa nema i ne može biti, budući da su oni jedini izabranici, kojima se svi ostali bezuvjetno moraju pokoravati. Usud vrti svoje kolo, baca ih kao varnice, poigrava se njima, iskušava ih i ruga se njihovoj bahatosti i uobraženosti, za volju koje dolazi do ispada, gdje će oni noktima

DVOJCI I TROJCI

U francuskom mjestu Poitiersu rodile su se 15. siječnja 1928. dvije sestrice, a 23. srpnja 1930. rodila su se njihova tri brata. Evo ih skupa na našoj slici.

i krvlju braniti svoj prioritet. Život traži svoja prava, čovjek se nalazi pred pitanjima, na koja ne može naprečac odgovoriti, borba je nužna, jer bez nje ostaje puki siromašak, a učestvuje li u njoj svom strašću, opet je zlo za nj, budući da ga mrze, uklanjaju mu se s puta, krste ga siledžijom i kuju osvetu. Što da se učini dakle i ko je tome kriv?

Bez sumnje: pogrešna ljubav, nedostatna osviještenost i premala svijest odgovornosti za budućnost jednog mladog bića, čija je sreća u njihovim rukama, stvara zlo u korijenu.

Slabost i komoditet jedne pasivne duševne dispozicije dovodi do pesimizma i smetnja je kulturnom progresu, kao što su i naduvene veličine, svadljivci, megalomani, dosadni paraziti u ljudskom društvu. Iz rana dakle polagati temelj pravilnom i razumnom odgoju, otklanjati mane, izbrusiti pozitivne sklonosti, naučiti u radu kooperirati, steći prijatelje i izmiriti se s osnovnim životnim problemima treba da bude plemenit cilj porodice i uzgajatelja, koji će, nadajmo se, ukloniti mnogu nezasluženu nesreću i uroditi željenim plodom.

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Kod kuće su on i Doris živjeli u vječnom nezadovoljstvu. Kad bi majku spopali napadaji, ležala bi u spavaonici iza spuštenih zavjesa nijema i apatična i djeca su morala da se skrbe samo za sebe, kako su znala. Torkildovo se srce kidalo od ogorčenja i stida, kad je morao da se približi majčinoj novčarci i uzme novaca da kupi nešto jela za sebe i Doris ili kad je — ako nije imala novaca — morao da pokuša negdje u ulici da dobije nešto na dug. Nikada ga nije ostavljao grozni osjećaj straha, da će netko... drugovi, koji su ga zadirkivali, ili gospođa Wegner, koja ga je sažalijevala, saznati, da on briše prašinu, kuha, krpa velike luknje na svom odijelu... da dapače... kad u kući nema ništa čista da se obuče... pere u kuhinji rublje. U svom beskrajnom jadu i očaju ostavljao je Doris po strani... ta od nje se čovjek ne može da nada kakvoj pomoći, ona nije za kućni posao baš kao ni majka, njoj bi bilo svejedno, da čitava kuća ogrezne u smradu i neredu.

Kad bi napadaj prošao i mati se osvijestila, znala je da ga pohvali radi njegove valjanosti i da bojažljivim, laganim glasom, od stida oborenih očiju ističe, kako je on okretan i kako je sve tako lijepo mjesto nje učinio. Torkild je gutao suze; bio bi se tada najradije bacio pred nju na koljena i vikao: Majko, majko, majko! Molio bi je i zaklinjao... Ali ne, šutio je i gutao suze.

Da je gospođa Regitze čula plač svoje djece, da je čula, kako je optužuju, zaklinju, kako joj se prijete, da je vidjela bijedu i nevolju, u kojoj su djeca skapavala, dok se ona pred njima skrivala u sobu sa svojom nesrećom i sramotom... bilo bi je to možda spasilo. Ali su njena djeca šutjela kao grob i gledala za njom. Onda je ona počela da traži zaklon i zaborav... i od njihovih očiju.

Dok su boravili u Kristijaniji, napadaji su joj vrlo rijetko dolazili. Ali je u kući i onda, kad je ona bila zdrava, vladala tuga; djeca su osjećala, kako ta tuga navire iz raskidane, ogorčene duše njihove majke, te su uz nju bila bojažljiva i nijema bojeći se uvijek, da bi opet mogla »oboljeti«. Gospodarilo se slabo i bez reda, premda se Regitze, kad je bila zdrava, mučila i trudila, da se što bolje stara za svoju djecu. Nije bila sretne ruke. Sobe su bile unatoč lijepom starom pokućtvu neprijatne i tužne, cvijeće je na prozorima venulo, jelo je imalo čudnovat ukus, bilo je suho, bljutavo i slabo hranjivo... često je bilo loše i oskudno, jer nije doticalo novaca. S nekim rezigniranim očajem gledala je ona, kako su njena krasna djeca ovdje u gradu poblijedjela smršavila i produljila se kao biljke u podrumu.

Torkild je saznao i za prilike, u kojima je živio otac, i to u jedanaestoj godini, dok je stanovao u ulici. To je bilo ovako:

On se prve zime prijeko u Terezijinoj ulici izvrsno osjećao, bio je stekao mnogo prijatelja, skitao se čitav dan vani po livadama, rvao se, vozio na skijama, a kad je došlo proljeće, igrao je nogomet. Nije se mnogo brinuo za ono, što se zbivalo kod kuće. Bio je tada za svojih devet godina vrlo velik i jak. Najveći mu je prijatelj bio dječak, koji je stanovao u dvorišnoj zgradi, Arne Sevaldsen.

Arne je bio nešto stariji od Torkilda, velik, plav i lijep, veseo i prijazan. Torkild ga je volio i divio mu se s nekom poniznom zahvalnošću, što smije da bude u njegovu društvu. Arneov otac bio je isti kao i Arne, samo još savršeniji i ljepši... ta bio je odrasao čovjek. Pravio je klavire. Djecu je jako volio; jednom ih je poveo sa sobom u Nordmark, a jednom na Troldvand. Arneovu je majku naprotiv Torkild mrzio isto tako instinktivno, kao što je ljubio i cijenio Arnea i njegova oca. Nije trpio napadnu prijatnost gospođe Sevaldsens, njene pokušaje da razgovara s njime o »njegovoj mami«, njeno vječno mrmljanje i ogovaranje muža i djece. Kad je ona opazila, da je Torkild ne trpi, postala je prosta i počela ga psovati. Od nje je Torkild saznao, da je njegov otac potjeran iz župničke službe, jer se zagledao u jednu konfirmanticu, i da sada živi pokvarenim životom... i da se njegova mati opija. »Imaš čime da se ponosiš,« rekla mu je.

Rozina i njegova majka nisu se često sastajale. Gospođa Wegner nije gotovo nikada dolazila k njima, a Torkildu je to bilo drago. Ali je gospođa Christiansen išla katkada k njoj s djecom na čaj. Tada su obadvije nastojale da djecu sprijatelje. Doris i Roza bile su prijateljice, ali ne možda stoga, jer bi se međusobno osobito slagale, nego uglavnom zato, jer su majke tako udesile. Doris je inače imala svu silu drugih prijateljica iz škole i sa ulice, premda je za razvoj prijateljstva bila velika zapreka to, što je kao i Torkild znala, da svoje drugarice ne može pozvati u kuću.

Prema Rozi je gospođa Wegner imala naročitu metodu i znala je da joj spriječi svako druženje, koje joj se nije sviđalo, tako da su konačno preostala gotovo samo djeca Christiansen.

Činilo se, da je objema danskim ženama, koje su same i bez prijatelja živjele u tom bijednom

KUĆANSTVO

KAKO SE ČISTI POSOBLJE?

Politirano posoblje treba svake godine jedamput dobro oprati. Komad domaćeg sapuna istopi se u mlakoj vodi. Zatim se u njoj namoči spužva, te se njom posoblje dobro istare. Odmah se iza toga mora posoblje dobro osušiti mekom tkaninom. Poslije toga mora se dotični predmet nanovo politirati. Ne smijemo za to upotrijebiti petrolej, ali niti onu gotovu polituru, koju možemo kupiti, jer bi tim naškodili furniranom posoblju. Mi ćemo sami sebi napraviti smjesu od 10 grama lanenog ulja, 10 grama terpentina, 5 grama octa, ili isto toliko crnog vina. Sve se to dobro izmiješa. Tim se natopi rukovet finog pamuka. Ovaj se zamota u lanenu čistu krpu, te se onda natire dotični predmet. Ima i drugi stariji veoma dobar način politiranja. Stuku se stavi ranketljivi orasi, svežu se u lanenu krpicu i tim se natiru dotična mjesta. Mrlje se iz politiranog posoblja čiste uljem i pepelom cigare. Tim se namažu, puste neko vrijeme na miru. Zatim se čvrsto istaru lanenom krpom, u kojoj se nalaze ranketljivi orasi. Posoblje, koje je lakirano ili obojadisano, opere se uvarkom od posija. Potrebne se posije (mekinje) preliju kipućom vodom, pa se puste da malo odleže, a onda se istom upotrijebi taj uvarak. Sa takvog posoblja mogu se mrlje istrti i petroleumom, ali ne smijemo za to upotrijebiti ni benzin, ni terpentin. Isto se tako čiste mrlje sa kožnog posoblja. I. Sitarić.

KUHINJSKI RECEPTI

Makaroni s ostacima mesa. Kuhaj tanke makarone u slanoj vodi. Na masti (ili maslacu) prži ostatke pečenja (govеđeg ili telećeg) sitno narezanog s isjeckanim zelenim peršinom. Kad se to zapjeni, primiješaj ocijeđene makarone i nekoliko izrezanih rajčica (u zimi sok od rajčica).

Punjena jaja. Tvrdo skuhana jaja oguli i pusti, da ohlade. Vrh odreži jaja prereži popola, žumanjke oprezno izvadi. Zgnječi ih i pomiješaj limunova soka (prema volji i mnoštvu jaja), ulja, zgnječenih sardelica i malo nasjekanoga luka. Ohladnjele bjelanjke tada napuni tom smjesom i naslaži ih unaokolo zdjele, a u sredinu metni kakvu miješanu salatu, pa tako donesi na stol. S. A.

RUČNI RAD

ZA DJEVOJČICE.

Leđa: Počnemo dolje na 110 očica i to jednu očicu pravo drugu naopako (Sl. I.). Tako se radi 7 cm, onda čitavi red pravo, drugi naopako i zatim slijedeći uzorak (Sl. II.): 11 očica pravo, 1 naopako itd. U slijedećem redu dođu

3 očice prave nad onom naopakom, a druge sve naopake između njih. U 3. redu 2 naopako, 7 pravo, 2 naopako, itd. prema Sl. II. dok bude uzorak gotov, onda jedan red pravo, jedan naopako i početi uzorak iznova. Kada smo napleli 30 cm od početka, onda sa svake strane završimo 7 očica za rukav, zatim pletemo opet isti uzorak 13 cm. Tada završujemo na ramenu u koso i to tako da završimo 7 očica sa svake strane 4 puta, a ono što ostane na sredini završimo konačno najedamput.

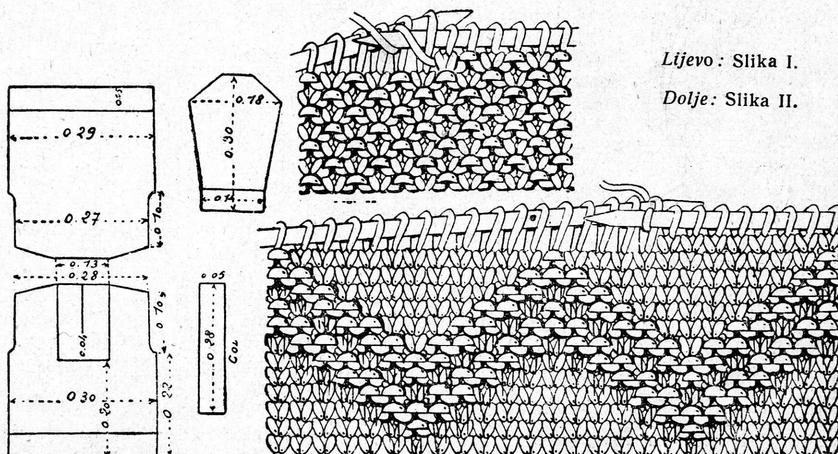
Prednja strana: Počnemo na 120 očica i pletemo 7 cm prvi uzorak, onda 22 cm drugi uzorak, a zatim 28 srednjih očica pletemo po prvom uzorku.

Kad imamo 30 cm od dna, onda oduzmemo za rukav 7 očica kao na leđima i sve očice na igli razdijelimo u 2 dijela, a svaki dio pletemo posebno. Sa strane izreza na prsima pletemo 14 očica po I. uzorku, a ostalo po II. Kada napletemo 13 cm od rukava, završujemo 7 očica 4 puta, a ona, što ostane bit će za izrez oko vrata. Drugu stranu radimo isto tako.

Rukavi: Počnemo gore na 30 očica dodavajući po jednu očicu sa svake strane u svakom redu, dok ne dobijemo 58—60 očica na svakoj igli, onda pletemo bez dodavanja 3 cm. Napokon počinjemo oduzimati po jednu očicu sa svake strane dok nam ostane 40 očica na igli. Kad je rukav dugačak 36 cm, onda radimo narukavce po I. uzorku 5 cm široke. Zatim završimo rukav.

Ovratnik: Počnemo na 88 očica i radimo po I. uzorku 7 cm, onda završimo i sašijemo.

Na taj način možemo izraditi vrlo ukusne stvari za djevojčice. I. M.

Lijevo: Slika I.
Dolje: Slika II.

KAZALIŠTE

TOLSTOJ: ŽIVI LEŠ.

Gostovanje Aleksandra Moissia.

Dne 3. i 4. veljače gostovao je u Zagrebu slavni njemački glumac Aleksander Moissi s kombiniranom družinom berlinskih i bečkih glumaca, koji su u našem Narodnom Kazalištu na njemačkom jeziku izveli prvo veče dramu »Živi leš« od Lava Tolstoja, a drugo veče dramu »Čovjek« (»Jedermann«) od Huge Hoffmannstala. Interes je za te dvije predstave bio tolik, da su obje bile uza sve veoma povišene cijene rasprodane.

GLUMAC ALEKS. MOISSI, koji je 3. i 4. veljače gostovao u zagrebačkom Narodnom Kazalištu

»Živi leš« je veoma karakteristično dramatsko djelo Lava Tolstoja, koji je tu u Fedoru (Medji) stvorio tip čovjeka slabića, bez volje, kakvima slavenski svijet, osobito ruski, obiluje. Fedja ljubi svoju ženu Lizu. Ali samo zato, što zna, da nju ljubi i njegov prijatelj Karenin, i što misli, da i ona Karenina ljubi, ostavlja on svoju ženu, da ne bude zapreka ljubavi između nje i Karenina. On se podaje rastrošnosti, ali kad dolazi do toga, da treba da potpiše molbu za rastavu braka, on radije bira samoubojstvo, nego li da potpiše laž, jer on ljubi svoju ženu. No on se ipak ne ustrijeli, nego fingira samoubojstvo, a kad su na obali rijeke našli njegovo odijelo i nekoliko dana kasnije izvukli nečiji leš iz vode, bili su svi sigurni, da je Fedja doista izvršio samoubojstvo. Liza se kao udovica vjenča s Kareninom, a Fedja se krije među najnižom klasom ljudi kao »živi leš«. No njegovom neopreznošću sve se otkrije. Fedja, Liza i Karenin su stavljeni pod optužbu. Čvor razuzlava Fedja tim, što se prije same osude doista ustrijeli, da spasi Lizu i Karenina. Fedju je Moissi kreirao na svoj način kao patološki tip, a ne onako, kako je taj tip stvorio Tolstoj prema ruskom životu. Time, što je glavno lice drukčije prikazano, nego što odgovara samoj drami, dobila je i cijela interpretacija »Živoga leša« po Moissijevoj družini — iako inače odlična — sasvim drugi smisao. Taj osnovni nedostatak nije nadomjestila ni ona posebna inscenacija bez kulisa i režija s promjenama na otvorenoj sceni, koje su djelovale snažno. Gluma ostalih glumaca zaostajala je za Moissijevom.

Aleksander Moissi, koji i sam piše drame te je baš nedavno u Berlinu prikazivana premijera njegova dramskoga djela »Veliki zarobljenik«, dao je u Zagrebu još i slavnog »Jedermanna« od Hoffmannstala, djelo, koje je na salzburškim svečanim igrama steklo svjetsko priznanje. Ali o tom drugom gostovanju Moissijevu izostaje naš izvještaj, jer kazališna uprava nije omogućila, da i naše uredništvo uzmogne dobiti pristup na to drugo Moissijevo kazališno veče, premda je mogla znati, da baš za »Jedermanna« kao izrazito kršćansko djelo ima naš list i naša publika prvenstveno zanimanje. Nadamo se, da će naš list, koji redovito prati sve zagrebačke nove kazališne pojave i događaje služeći popularizaciji kazališne umjetnosti, drugi put u sličnoj prilici naići na više susretljivosti.

Dr J. A.

FILMSKI SVIJET

KATOLIČKA FILMSKA KONFERENCIJA U ZAGREBU.

U četvrtak 25. veljače 1932. održat će prigodom godišnje skupštine Jeronimskoga Književnoga Društva u Zagrebu prva hrvatska katolička filmska konferencija, koju priređuje Jeronimsko kino-odjeljenje u prostorija Jeronimskoga Društva. Na tu se konferenciju pozivaju u prvom redu oni župnici ili kapelani, koji su osnovali i vode župski kino, zatim pretstavnici onih katoličkih društava, koja imadu svoj društveni kino, te svi oni, koji rade s kinom na katoličkom polju, a pripušteni su i oni pojedinci, koji se zanimaju za katoličku kinematografiju. Tko želi prisustvovati, treba najkasnije dan prije da se prijavi Jeronimskom kino-odjeljenju. Na programu će biti raspravljano u prvom redu o malom kinu, o njegovim problemima, o novom tipu njegovih aparata, o njegovim filmovima, o izvornoj proizvodnji tih filmova, o sistematskom radu na polju male kinematografije uopće itd., ali će biti govora i o kinematografiji s filmovima normalne širine i o svemu, što je s time u vezi. O praktičnom opsežnijem kinematografskom djelovanju govorit će g. Vinko Zor, tajnik Prosvetne Zveze iz Ljubljane, koja ima u slovenskim krajevima već lijepo razvijenu katoličku kinematografsku akciju jednako s filmovima normalne širine (pače i s tonfilmovima) kao i s uskim filmovima za mali kino. Konferencija počinje rečenoga dana točno u 9 sati prije podne. Prijave za sudjelovanje šalju se Društvu sv. Jeronima (kino-odjeljenje), Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Pristup imadu samo pozvani i oni, koji se unaprijed prijave.

FILMOVI ZA MALI KINO

Cagliostro, film jednog čarobnjaka i pustolova iz konca 18. stoljeća, dužina 300 m, broj S. 713. — Grof Cagliostro nastupa na engleskom i francuskom dvoru, u Rimu i drugdje kao čarobnjak i alkimista. Oženio se lijepom Rimljankom Lorenzom. Pomogao je siromašnu plemićku djevojku Ivanku Valois do bogatstva i utjecaja na francuskom dvoru. Cagliostro proreče jednom zgodom nesretnu smrt kraljici Mariji Antoinetti te upade radi tog u nemilost. On postade bundžija. Uhvaćen u Rimu bude od suda inkvizicije osuđen zajedno sa svojom ženom na smrt, no kod samog vješanja on uspije s njime pobjeći. Film se ne može preporučiti.

MAJKA I DIJETE

ŠTA JE UZROK LJEVORUKOSTI?

Djeca u početku ne razlikuju poslove, koji spadaju na desnu, a koji na lijevu ruku, i često srde svoje mamice, kad rade ljevicom upravo ono, što su one navikle da se desnicom radi. Majke stoga upućuju svoju djecu i opominju ih, da na desnu ruku spadaju različiti poslovi i da upravo njoj treba dati u mnogočemu prednost. I baš tim neprestanim upućivanjem i vježbanjem dijete se privikne da najveći dio poslova obavlja desnicom. Stoga je potrebno, da se djeca odmah u početku u tom smjeru pravilno poučavaju i dugim ponavljanjem uvježbaju, da instinktivno luče poslove desnice od poslova ljevice. To lučenje postane mehaničko i dijete na nj treba da se privikne trajnom vježbom i ponavljanjem. No mnogi su mišljenja, da kod djece treba obje ruke razmjerno vježbati i da je pogreška nekih roditelja, kad paze samo na vježbu desnice, a ljevica kao da ni ne postoji. O uzroku ljevorukosti postoje dvije pretpostavke. Prema prvoj pretpostavci mozak ljevorukih ljudi je na jednoj strani razvijeniji, pa su pokreti njihove lijeve ruke vještiji i snažniji. Druga pretpostavka ljevorukost tumači genetski: prema njoj pračovjek nije bio ni ljevoruk ni desnoruk, podjednako je upotrebljavao obje ruke. Pošto se svi važniji organi čovječjeg tijela nalaze na lijevoj strani, lakše se održao onaj pojedinac, koji je upotrebljavao desnu ruku pazeći pri tom, da lijevu ruku i lijevu stranu pretjerano ne napreže. Lijevom se rukom pračovjek priviknuo da štiti svoje tijelo, a desnom da radi skoro sve ostale poslove. Odatle i danas većina ljudi rabe desnu ruku za veći dio svojih poslova.

KRAVLJE MLIJEKO ZA HRANU DOJENČADI.

U »Obitelji« je već bilo govora o majčinu mlijeku kao o najprikladnijoj hrani dojenčeta. No ako je nemoguće da majka svoje dijete hrani vlastitim mlijekom, a ni da mu pribavi zdravu dojkinju, najzdravija hrana za dojenče jest kravlje mlijeko. Jer se kravlje mlijeko dodavanjem šećera i razblaženjem vodom približi mnogo majčinu mlijeku. No ipak, majčino je mlijeko sterilno (t. j. bez kužnih klica), jer iz majčinih grudi ide neposredno u dječja usta. Naprotiv nečista krava, vimena, kravlji rep, posude, u koje se mlijeko muze, prenošenje mlijeka i mnoge druge okolnosti čine da se kravlje mlijeko vrlo brzo zarazi. No kravlje mlijeko ne dobije samo mnogo klica, koje ga kvare, nego je to mlijeko i vrlo zgodna podloga za život, za razvijanje i množenje mnogih klica. Tako na pr. broj klica u jednom gramu mlijeka dva sata poslije muzenja iznosi do 10 000. Tri sata poslije muzenja ima ih u jednom gramu oko 21.000, četiri sata poslije muzenja nešto više od 30.000, a poslije dvadeset i četiri sata oko pet milijuna! Prema tome mlijeko, štogod duže stoji, ima sve to više prilike da umnoži svoje klice. — Ali razmnožavanje klica u mlijeku ne zavisi samo o vremenu nego i o toplini mjesta, u kojemu se mlijeko nalazi. Jedno mlijeko, koje je bilo na mjestu od 15 stupnjeva Celsijevih, poslije dvadeset i četiri sata imalo je u jednome gramu blizu pet milijuna klica. Mlijeko na mjestu od 25 stupnjeva C. imalo je poslije 24 sata oko osam stotina milijuna klica. Ovo mnoštvo klica u kravljem mlijeku nema direktne opasnosti za život dojenčeta. Ali one kvare mlijeko i mijenjaju sastavne dijelove kravljeg mlijeka, pa takvo mlijeko nanosi djetetu želučano poremećenje, povraćanje i proljev. Kravlje mlijeko uza svu pažnju sadrži uvijek klica, koje ga kvare, zato je dužnost roditelja da znadu, kojim načinom mogu dati svome djetetu što zdravije mlijeko.

NA KOJE ĆETE PUTOVANJE?

Ove godine 1932 vodi naš putnički odbor ovih 5 putovanja

1. U RIM od 20 do 29 ožujka. Cijena Din 2250·— 2. U SVETU ZEMLJU od 27 svibnja do 16 lipnja. Cij. 3. razred Din 7700·—, 2. razred Din 12.500· — 3. U IRSKU na svjetski euharistijski kongres od 13 do 30 lipnja. Zadržavanje u Parizu i Londonu. Cijena Din 7000·— 4. U ATENU I CARIGRAD u srpnju. Cijena Din 4200·— 5. ČEŠKU SLOVAČKU, POLJSKU (i eventualno LUŽICU) u kolovozu.

Prijaviti se treba tijekom siječnja, i veljače na Jeronimski putnički odbor, Zagreb, Trg Kralja Tomisl. 21.

ŽENSKI SVIJET

Titul inžinjera kućanstva. Engleska vlada kani na visokim školama uvesti posebne stolice za predavanja iz kućanstva. Djevojke, koje bi polazile ta predavanja i položile iza toga ispite, dobile bi naslov inžinjera kućanstva, te bi bile namještane, da vode upravu u kućanstvu bolnicâ, javnih kuhinja, hotela i drugdje.

Platno i umjetna svila. Umjetna svila sve više potiskuje upotrebu platna. Prije svjetskoga rata iznosila je potrošnja platna u Evropi 4,250.000 mtc, a sada samo 1,900.000 mtc, dakle manje nego polovicu. Najduže će se sigurno održati platno kod džepnih rupčića, ako napretkom kulture ne bude posve nestalo i kihanja.

Svjetski rekord u plivanju na leđima postavila je mlada američka plivačica Elinor Holm. Ona je put od 135 metara prešla za vrijeme od 1'53,4 minute.

Francuske amazonke. Nedavno je u Buljonskoj šumi kod Pariza priređena utakmica u jahanju, u kojoj su učestvovale 22 amazonke.

Smije li žena primati poklone od muškarca? Žena, kao član društva, često je uzor muškarcu u pogledu vladanja; no ipak se desi, da i najistančanija dama dođe u nepriliku i ne zna, da li je jedna stvar dozvoljena ili nije. Smije li na primjer žena primati poklone od muškaraca? To je i danas važno pitanje, na koje nažalost mnoge mlađe djevojke ne obraćaju nimalo pažnje. No ipak treba znati, da dama od novog poznanika ne smije primati nikakav poklon. Od muškarca, kojega dama dulje vremena i dobro poznaje, može primati darove, no i tu mora paziti, šta prima. Skupocjeni nakit, krzneni kaput, skupu haljinu i slične stvari sumnjivi su pokloni i kad se dama već davno i odlično poznaje s muškarcem. Samo zaručnik može da čini takve poklone. Manje poklone, kao što su knjige, cvijeće, čokolada, lepeze, slike, ručni radovi i t. d., dama će od svoga poznanika bez uvrede primiti.

Selo, u kojem se ne umire. U Francuskoj postoji blizu Carcassonea selo Massac, u kojem već 8 godina nitko nije umro. Selo broji doduše samo 82 duše, ali ipak je to mjesto postalo nadaleko čuveno kao selo, u koje smrt ne zalazi.

KRČMAREVA KĆI

NARODNA PRIČA
ZABILJEŽIO D. K. STOŠIĆ

Bogati krčmar imao lijepu i dobru jedinicu kćer. Nekog dana dođe preda nju kršan i dobro naoružan junak i zaprosi njezinu ruku. Ona pristane, kao i njezin otac i mati. Poslije nego proslaviše s prijateljima pir, odvede je muž u goru.

Jadna joj sreća! Muž joj je bio hajduk. Kad došla u njegovu kuću, tome se je dosjetila: hajduci dolazili i odlazili. Jednog dana odoše daleko, a ona osta sama s nekom babetinom, koja im je spremala hranu. Kad se hajduci vratili, sve im ruke i odjeća krvava, jer su ubijali ljude. Mlada nevjesta stala misliti, kako bi utekla iz proklete kuće. U podrumu nađe staru sabljetinu, pa kad bi uhvatila zgodu, kopala je njom zid. Iskopa rupu, da se kroza nju mogla provući. Staru babu žestoko opije, uze svoj krtočić s vezivom i pobjegne. Ali kud će, šta će? Ipak krene naprijed. Naiđe na nekog starca, gdje vilama prevrće gnoj, i reče mu:

»Dobri starče, molim te, sakrij me i zakopaj me u gnoj, jer me progone hajduci.«

»Jadna ne bila, kud ću te sakriti? Zadušit će te gnoj.« Ali na njezinu volju, sakrije je.

Kad eto dotrčaše hajduci tražeći bjegunicu i upitaju starca:

»Je li ko ovuda prolazio? Jesi li koga sakrio?«

»Niti sam koga vidio, niti sakrio. Eto slobodno gledajte.«

Hajduci krenu naprijed. Netom odmakoše, progovori mlada:

»Ne mogu ti više, starče.«

On je izvuče, a ona se očisti. Zatim mu reče:

»Sakrij me negdje u svojoj kući. Za plaću evo ti marama, koju sam sama vezla. Nosi je u grad i koga prvog sretneš, prodaj mu je.«

Starac posluša i ode u grad. Sretne ga carev sin i vidjevši maramu, reče:

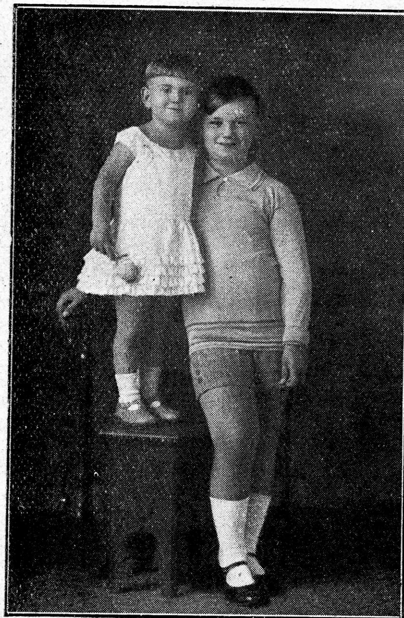
»Ah lijepe li marame! Ko ju je navezao?«

»Jedna siromašica,« odgovori starac.

»A gdje je? Hoću da znam, jer ću je ja oženiti.«

Starac mu sve ispripovjedi, i carev sin skupi vojsku, ode u šumu, nađe djevojku i odvede je u svoje bijele dvore, gdje se s njome vjenča.

Hajduci nisu imali mira, nego se stali raspitivati, gdje se u kući nalazi mlada carica, ko je dvori i ko drži ključe njezine odaje. Podmitiše neke sluge i sobarice. Jedne noći dođu kradomice i predadu sobarici tri zrna, da ih stavi u rubac ispod caričinog jastuka. Kad je carica zaspala, dolibe se hajduci, da je ugrabe. Ona se probudi, stane cviliti i dozivati u pomoć ali u cijelom dvoru nitko se ni ne makne. Od velike muke oznoji se i uze rubac ispod jastuka, da otare pot. U to se zrna prospu, a u isti tren probudi se kralj, dvoranici, vojnici i svi skoče u pomoć carici, pohvataju hajduke i spase caricu.

OSKAR I NJEGOVA SESTRICA IZ BEŠLINCA

Š A L E

Utješna izjava. Stariji gospodin oženio se mladom djevojkom. Poslije vjenčanja hvali se pred svojim stricom: »No, striče, kako ti se sviđa moja ženica?«

»Divna je! To će biti najljepša udovica!«

Dobar odgovor. Profesor povijesti pita jednog đaka: »Šta se dogodilo god. 1483.?«

»Te se godine rodio Luter.«

»Dobro. A šta se dogodilo 1847.?«

»Te je godine Luter imao četiri godine . . .«

Snašao se . . . Dva su se lopova imala sastati točno u pola noći, da bi zajedno pošli opljačkati jednu vilu. Ali jedan od njih tek je u jedan sat stigao.

»Zašto si zakasnio čitav sat?«

»Zaboravio sam broj ove vile, pa sam cijelu ulicu redom opljačkao, dok sam te našao . . .«

Praktičan dečko. Učitelj prolazi razredom kraj klupa:

»Ej ti, derane, što radi tvoja cipela na klupi?«

Učenik: »Zaboravio sam, gospodine učitelju, svoju gumicu, pa sad moram brisati sa gumom od pete . . .«

Zna ona, što radi. Otac se zaprepašteno obraća svojoj kćeri:

»Šta, kćeri, tebi je danas tek dvadeset godina i namjeravaš se udati za tog starkelju? Zar kraj njega misliš provesti cijeli život?«

»Da, samo njegov život, oče . . .«

Vjeruje u sne. »Jučer sam sanjao, da ste mi vratili novac, koji sam vam posudio.«

»Vjerujete li vi u sne?«

»Da!«

»Onda mi dajte potvrdu, da sam vam vratio dug!«

Još bolje. Prolaznik (dječaku, koji se na nj nabacuje kamenjem): »Zbog tvog nestašluka, nevaljalče, rasti će tvom ocu sijede kose . . .«

Dječak: »O, to će tatu veseliti, jer je on posve ćelav . . .«

Sa sajma: Na sajmu ukrao cigo trgovcu torbu s novcima i stane bježati. Za njim potrča jedan žandar i vidjevši da ga ne će stići, poviče: »U ime zakona, stoj!«

Cigo se okrene i reče: »Gospodine, stani ti, tebe niko ne goni!«

Solidan stric. »A šta, jedan od tvojih stričeva, što ih ti nasljeđuješ, umro već?«

»Da, onaj u Zagrebu.«

»Gle, zar on?«

»Pa da, on je uvijek bio najsolidniji među njima.«

Ljuto pseto. »Nečuveno, jučer me je ujelo vaše pseto!«

»Nemoguće!«

»Zašto nemoguće?«

»Prvo, to pseto nema više zuba, drugo, ne ujeda, treće, grize samo stanovite ljude, a četvrto, ja uopće nemam psa, nego samo mačku.«

Čudan čovjek. »Čujem, da ste otkazali svom blagajniku?«

»Da, a imao sam i razloga, jer prvo: taj se čovjek nije mogao az ništa upotrebiti, a drugo, bio je kadar sve da učini . . .«

Radoznalost. »Zaboga, sine, ta ne pitaj neprestano!«

»Oče, samo mi još reci za »Mrtvo more«, kad je ono umrlo.«

Znak raspoznavanja. Direktor: »Ko je na telefonu?«

Knjigovođa: »Ne znam: ne čujem ništa drugo nego psovke!«

Direktor: »O tad je pustite meni; to je sigurno moja žena.«

U pomoć! A. (iziđe na hodnik četvrtog kata): »U pomoć, u pomoć! Moja žena hoće da skoči kroz prozor!«

Susjed: »Što da pomognemo?«

A.: »Pomognite mi otvoriti prozor!«

Neumjereni udvarač. Ona: »Gospodine, ako ne prestanete, rukama ću začepiti uši.«

On: »Oh, gospodično, to nije moguće, kad imate premale ruke!«

Tko je sitiji? Žena (mužu, koji se vratio pijan iz gostionice): »Ti vina nisi nikad sit!«

Muž: »Sitiji nego ti!«

Uspomena. A: »U ovoj kutijici imam uspomenu od svoje rastavljene žene.«

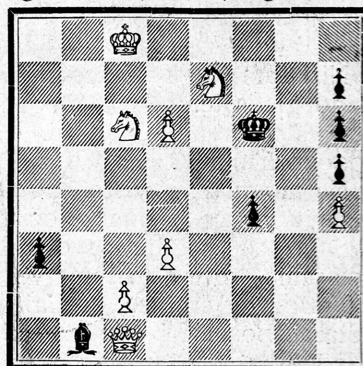
B. (pogleda): »Zub? Pa kako to? Vašoj ženi ne manjka nijedan zub?«

A.: »Njoj ne, nego meni . . .«

Š A H

Problem broj 8.

Ing. Ant. Klir, Brno (Prager Presse)

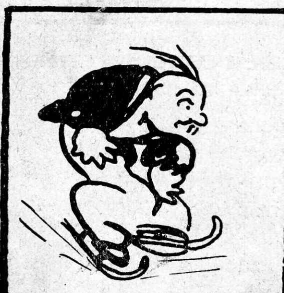

Bijeli matira u tri poteza

DOBRIJAN NA SKLIZANJU

Zaduvao vjetar,
svakome je zima,
smrznula se voda
po svim putovima.

Sklizaljke naš čika
uzeo je svoje,
sklizat će se danas
baš do mile volje.

Al nažalost on se
tek sklizanju uči,
glete, kako pada,
valja se i muči.

Da ne dođe kući
polomljena vrata,
u opasnom skoku
tuđu nogu hvata.

MODA

ŽENSKA MODA ZA RANO PROLJEĆE

OGRTAČ ZA PRIJELAZNO DOBA
kakav nosi filmska glumica Joan Crawford
(Metro-Goldwyn-Mayer)

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA.

14. Školovanje. Svršila sam četiri razreda građanske škole, radi siromaštva roditelji me ne mogu dalje školovati, pa molim cij. čitatelje, da me ovim putem obavijeste, ima li koji zavod u našoj državi koji bi badava izdržavao učenice učiteljske ili slične stručne škole. Kninjanka.

15. Nezadovoljna kćerka. Živim na selu, a mnogo mi brige zadaje moja kćerka. Ona je ovdje silno nezadovoljna, želi samo u grad, pa da joj je pomodnih haljina, kozmetičkih poljepšala, romana, zabava i dobra udaja. Za udaju nema mnogo izgleda radi tjelesne mane, a i današnji se mladići izuzevši seljake gotovo i ne žene. Za crkvu mnogo ne mari. Molim poštovane čitateljice, da mi savjetuju, što da učinim s njome! Ona znade prilično šivati, ali se ne mogu odlučiti, da je pustim samu u grad, jer se za nju bojim. Kod kuće također ne može ostati, jer se bojim, da će joj njeno sve veće nezadovoljstvo ionako slabe živce još jače oslabiti. U drugim bi se prilikama možda sredila i smirila i uvidjela, da ipak nije doma baš najgore. Za svaki dobar savjet zahvaljuje Zabrinuta majka.

16. Cijepljeni limun. Molim poštovane čitatelje, da mi jave, kako treba uzgajati cijepljeni limun. Šta da se upotrijebi, da donese plod, a da u jesen ne gubi list kao ostalo voće. Čitateljica iz Sl. Požege.

17. Retuširanje. Ja sam fotoamater. Ne znam retuširati slike, pa molim da bi me netko uputio, kako ću naučiti retuširanje, a da ne idem stručno učiti. J. M.

18. Parketi, koji škripe. Imam parketirane sobe, koje jako škripe, kad se po njima hoda, a to je vrlo neugodno osobito po noći, jer bude djecu. Molim cijenjene čitatelje za savjet. Čitatelj iz Banije.

19. Žohari. Žohari (rusi) smetaju mi mnogo u kuhinji. Molim čitatelje »Obitelji«, da mi naznače kakvo uspješno sredstvo proti njima. Micika V.

20. Pognuta leđa. Imam prilično svijeni hrbat, a ne znam, kako bih ga mogao izravnati. Mlad sam (20 godina), pa molim, da mi čitatelji savjetuju koje sredstvo da upotrijebim: steznike, gimnastiku ili što drugo?

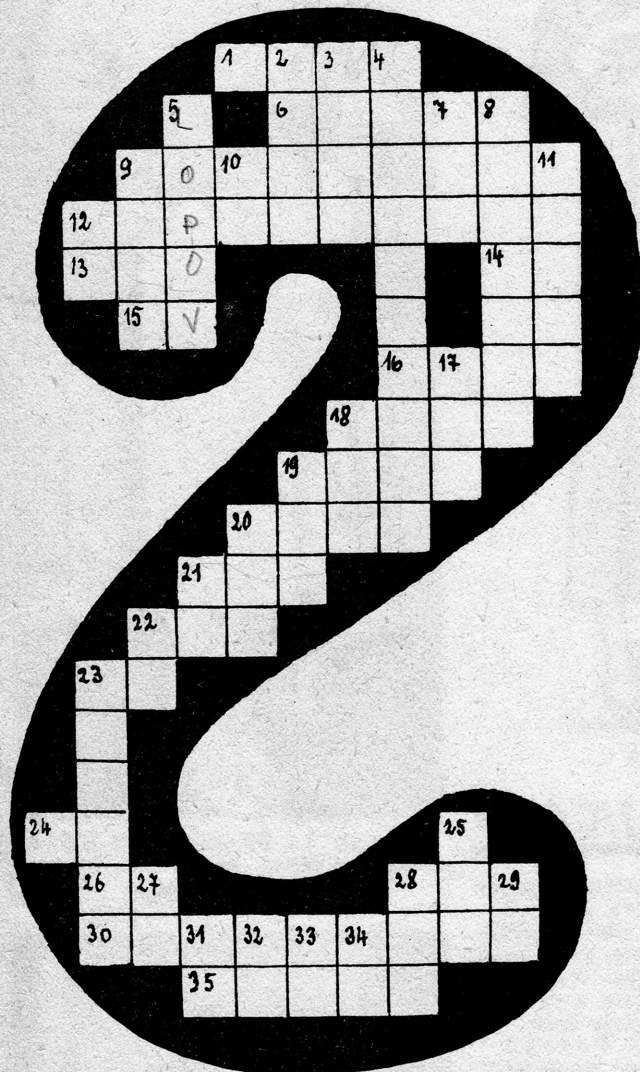
CRVENI BOLERO
šešir iz nove montelupo-slame s bijelom vrpcom

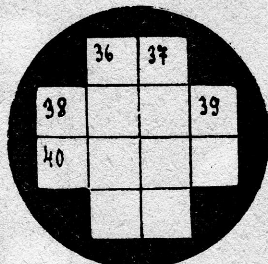
Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Jeronimskih časopisa. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji", Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

Z A G O N E T K E

1. Križaljka

Sastavio *Zlatko Modor*, Srij. Mitrovica

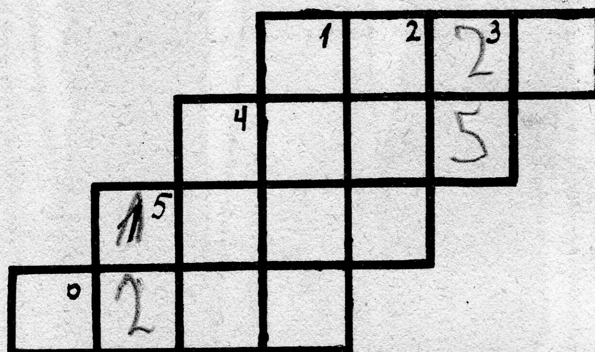

Vodoravno: 1. Stvar, koju treba raspraviti. 6. Samosilnik. 9. Potrepština. 12. Književnost. 13. Žensko ime. 14. Igraća karta. 15. Mjera. 16. Afričko jezero. 18. Kretski kralj. 19. Grad na Kaspijskom jezeru. 20. Stado (tur.). 21. Drvo. 22. Jadranski otok. 23. Oblik glagola »biti«. 24. Latinski prijedlog. 26. Dva jednaka samoglasnika. 28. Epirski kralj. 30. Grčki lirik. 35. Rijeka u Francuskoj. 36. Prijedlog. 38. Rijeka u Jugoslaviji. 40. Zamjenica.

Okomito: 2. Najtanji i najčišći uzduh. 3. Ž. ime. 4. Dio matematike. 5. Pripadnik pljačkaškoga plemena. 7. Rođak (obr.). 8. Prirodno. 9. Vrst grčkog novca. 10. Zamjenica. 11. Ptica. 12. Francuski član. 17. Sumeranski bog. 18. Mjesec. 19. Grad u Dalmaciji. 20. Dio glave neke životinje. 21. Kemijski simbol. 22. Grčko slovo. 23. Pronalazač Velikog ili Tihog oceana. 25. Vjera, zakon (tuđ.). 27. L. zamjenica. 28. Američki pisac. 29. Krajnja kopnena točka. 31. Englesko m. ime. 32. Upitna čestica. 33. Japanska mjera. 34. Slovo (fon.). 36. Slavni njemački filozof. 37. Grad u Rumunjskoj. 38. Zamjenica. 39. Uzvik.

2. Trostruka križaljka s godinama

Sastavio *Čedo Vugrinčić*, Zagreb

I. — Vodoravno: 1. Prva krstaška vojna. 4. Krunjenje Bele IV. 5. Krunidba Ladislava Svetog. 6. Krunidba Sigismunda IV.

Okomito: 1. Stjepan VI. (V.). 2. Poraz Arapa po Karlu Martelu kod Tours Poitiers. 3. ¾ stoljeća. 4. Poraz Cimbra i Teutona kod Vercela. 5. Smrt Oktavijana Augusta.

II. — Vodoravno: 1. Matijaš Korvin. 4. Srbija postaje pašaluk. 5. Smrt Inocentija II. 6. Fridrih lijepi.

Okomito: 1. Ladislav Postumus. 2. Atilina smrt. 3. Dva zadnja broja pod 4 vodoravno. 4. Rat s Jugurtom. 5. Nesretni broj!

III. — Vodoravno: 1. Smrt Bele II. (III.). 4. Bela I. Slijepi se nazove kralj Rame. 5. Andrija postaje vojvoda u Hrvatskoj. 6. Nastup vlade Dragutina (Srbija).

Okomito: Stevan prvovenčani. 2. Antonin Pije. 3. Trajan. 4. Hadrijan. 5. Tucet.

3. Čudne kombinacije

Sastavio *Olgert Paitz*, Srij. Mitrovica

1. Riječca mala neka to je,
U prijedloge nju svi broje.

2. Njojzi dodaj slovo sada,
Zamjenicu imaš tada.

3. K ovom dodaj slovo, pobro,
Imaš pticu; pjeva dobro.

4. Dodaš li sad opet slovo,
Dio tijela ti je ovo.

5. Ako združiš slovo s time,
Imaš jedno muško ime.

Odgonetke treba poslati na uredništvo „Obitelji" najkasnije do 29. veljače. Svi odgonetači dolaze u obzir za nagrade, koje će se ždrijebom podijeliti na koncu tromjesečja.